ESY tieto
ELÄKESÄÄTIÖYHDISTYKSEN JÄSENLEHTI
2/14

Hannu Hokka luotsaa Suomen vanhinta eläkekassaa

Toimittaja Timo Toropaisesta ESY:n uusi toimitusjohtaja

Eläkekassat ja -säätiöt tärkeitä rahoittajia Suomessa

8

13

17

14

22

Sisällys

3 ***Pääkirjoitus:***
Pointeilla paratiisin porteille

4 ***Esittelyssä ESY:n uusi toimitusjohtaja:***
Timo Toropainen hyppäsi toimittajasta eläkepomoksi

8 150-vuotias Apteekkien Eläkekassa modernisoi sijoitustoimintaansa

11 Eläkekassa Verso 50 vuotta: Metsäalan eläkkeet yksissä käsissä

22 Juhana Brotherus, Danske Bank: Maailmantalous toipuu

23 ***Lakimiehen palsta***

40. kevätseminaari Tallinnassa 21.–22.5.2014

13 Kevätseminaari haastoi keskusteluun

14 Erkko Ryynänen: Eläkekassat ja -säätiöt tärkeitä rahoittajia Suomessa

15 Teija Sarajärvi: Yritysjohtajat eivät tunne eläkevakuutusta

16 Paneelikeskustelu: Hajautettu malli sai hyväksynnän – läpinäkyvyyttä kaivataan

17 Suvi-Anne Siimes: Perusta kunnossa, kotiläksyjäkin on

18 Ville-Pekka Sorsa: Eläkeala kaipaa uusia tarinoita

18 Heli Backman: Uusi vakavaraisuuslaki tuo läpinäkyvyyttä

20 Seminaarigallup: Avoin keskustelu kiinnosti

21 Kevätseminaarissa verkostoiduttiin ja nautittiin auringosta

ESY tieto

ELÄKESÄÄTIÖ-YHDISTYKSEN JÄSENLEHTI

2/2014
12.8.2014

JULKAISIJA
Eläkesäätiöyhdistys - ESY ry
Kalevankatu 13
00100 Helsinki
Puh. 09 687 7440
www.elakesaatioyhdistys.fi

PÄÄTOIMITTAJA
Timo Toropainen

TOIMITUS
Tmi Agrostemma
Markku Pulkkinen
Puh. 040 966 3417
markku.k.pulkkinen@kolumbus.fi

TAITTO
Taittotoimisto Åsa Åhl
asa@taittotoimisto.fi

PAINO
Kirjapaino Uusimaa
Porvoo

Painosmäärä 600

IMPÄRISTÖMERKKI MILJÖMÄRKI 441 763 Painotuote

ISSN-L 0785-5931
ISSN 0785-5931 (Painettu)
ISSN 2242-3664 (Verkkolehti)

OSOITTEEN-MUUTOKSET
merja.aimanen@elakesaatioyhdistys.fi

Seuraava ESY tieto ilmestyy tammikuussa 2015.

Pointeilla
paratiisin porteille

”Tervetuloa helvettiin!” Näillä pahaenteisillä sanoilla tapasi Suomen nykyinen pääministeri **Alexander Stubb** aloittaa takavuosina luentonsa EU:n toimintatavoista. Räväkkä aloitus viritti kuulijat vastaanottavaisiksi – ja kuinka ollakaan: kun Stubb oli aikansa avannut pointeillaan unionimystiikkaa, koki väki tulleensa valaistuneeksi EU:n saloista.

Saman toivoisi tapahtuvan myös keskustelussa työeläkejärjestelmästä. Monien silmissä se näyttää nyt eläkepomojen paratiisilta ja peruskansalaisten helvetiltä. Siksi tätä Suomen mittakaavassa valtavaa järjestelmää kannattaa yrittää avata kaikille.

1. pointti. Tehkäämme ajatusleikki. Menkäämme kadulle kysymään kymmeneltä satunnaiselta vastaantulijalta, miten hän ja hänen perheensä varautuvat taloudellisesti seniorivuosiin.

Asuntovelalliset ja asuntonsa jo maksaneet vastaisivat, että oma asunto on keskeisin valmistautumiskeino.

Sijoitusrahastoihin, vakuutuksiin ja pörssiosakkeisiin rahojaan satsanneet sanoisivat, että niillä mennään ja parasta toivotaan.

Mahtaisikohan yksikään vastaantulija sanoa, että varaudun tulevaan maksamalla joka kuukausi tuloistani eläkemaksua – ja työnantajani maksaa vielä suuremman siivun? Epäilen, että ei yksikään. Siitä tässä on kuitenkin kysymys. Työeläkevarat muodostavat peräti kolme neljäsosaa suomalaisten kotitalouksien pidempiaikaisesta finanssivarallisuudesta.

2. pointti. Toki on niin, että nyt kerättävillä työeläkemaksuilla rahoitetaan jo maksussa olevia eläkkeitä.

Onneksi kuitenkin on jäänyt talteenkin liki 170 miljardia euroa, joita on vaalittava vastuullisesti.

Aina joskus tympii, kun ihmiset syyttävät kiihkeästi, että ”kasvottomat” markkinavoimat, omistajat ja sijoittajat ahnehtivat voittoja rahamaailmassa. Aika moni syyttäjistä löytää kaivatut kasvot katsomalla peiliin. Sieltä voi nähdä nykyisen tai tulevan eläkeläisen kuvan.

Kunnollisten eläkkeiden maksamiseksihan työeläkevaroja sijoitetaan mahdollisimman tuottavasti. Sitä kannattaa miettiä varsinkin silloin, kun oma luovuus ja mielikuvitus tuottavat mahtavia esityksiä siitä, mihin kaikkeen hyvään työeläkevaroja pitäisi sijoittaa huonosta tuotosta piittaamatta. Halutaanko silloin pienentää eläkkeitä vai hyppyyttää eläkemaksut niin korkealle, että kukaan ei uskalla enää työllistää ketään?

3. pointti. Jotta työeläkejärjestelmästä ei tule harvainvaltaista helvettiä, on vaalittava sen hajautettua mallia, jossa reilu kilpailu pitää väen virkeänä ja koneen rasvattuna. Loppujen lopuksi tämäkin järjestelmä toimii varsin yksinkertaisten ja yleisesti hyväksyttyjen prinsiippien varassa.

Tämä lehti on täynnä lisäpointteja sen puolesta, että suomalainen työeläkejärjestelmä olisi parempi ja ymmärrettävämpi.

Timo Toropainen

Teksti ja kuvat MARKKU PULKKINEN

Toimitusjohtaja Timo Toropainen hyppäsi toimittajasta eläkepomoksi

Eläkesäätiöyhdistyksen tuore toimitusjohtaja Timo Toropainen on tuttu TV-kasvo monille suomalaisille. Siitä ei ole ainakaan haittaa, kun hän kutoo toimivia verkkoja työeläkealan päättäjiin.

"Ehdin työskennellä 25 vuotta politiikan ja talouden toimittajana. Tunnenkin hyvin nykyiset työmarkkinajohtajat ja politiikan kärkipäättäjät. Kenen tahansa juttusille on helppo mennä", Toropainen sanoo.

Miksi menestyvä toimittaja halusi lähteä ajamaan eläkesäätiöiden ja -kassojen asiaa?

"Nelosen uutisiin tehtiin merkittäviä supistuksia viime vuonna ja sitä myötä toimintaedellytykset heikkenivät. Oma työpaikkani olisi säilynyt Helsingin Sanomissa, mutta kun Eläkesäätiöyhdistyksen rekrytointi-ilmoitus sattui sopivaan saumaan, päätin hakea mielenkiintoista tehtävää. Toimitusjohtajan valinnassa painotettiin laajoja yhteiskunnallisia verkostoja ja edunvalvontaosaamista. Ne kriteerit tunsin täyttäväni", Toropainen perustelee.

"Eläkepomon paikkahan on sitä paitsi jokaisen sopulin unelma. Olen saanut siitä toimittajatutuilta valintani jälkeen ihan riittävästi kuullakin", Toropainen heittää huumorilla.

Toropainen pitää upeana mahdollisuutena, että saa yli 50-vuotiaana oppia uutta ja olla "uusi hahmo" uudella alalla.

”Eläkesäätiöyhdistys on tehokkaasti toimiva etujärjestö. Ei sovi törsätä, kun toimitaan eläkevaroilla”, Timo Toropainen linjaa.

Pienemmän puolella

”Tunsin entuudestaan melko hyvin suomalaisen työeläkejärjestelmän sisällön ja jonkin verran myös eläkesäätiöiden ja -kassojen toimintaa. Tätä työtä pystyn tekemään täydestä sydämestäni, sillä pienten puolesta toimiminen on mielestäni aina kunniakasta”, Toropainen painottaa.

Työeläkkeiden hoitamisen hajautettua mallia toimitusjohtaja pitää ehdottoman kannatettavana. Asiakkailla pitää olla valinnanvaraa. Toropainen näkisi huonona kehityksenä sen, jos Suomen työeläkejärjestelmä menisi jatkossa yhä enemmän duopolin suuntaan. Se ei ole kansalaisten etu.

”Tiedän, että yhtä sun toista on tälläkin alalla tapahtunut. Iskuja on annettu ja vastaanotettu. Välillä on loukkaannuttu verisesti. Unohdetaan menneet ja lähdetään liikkeelle puhtaalta pöydältä”, Toropainen kannustaa.

”Unohdetaan menneet **ja lähdetään liikkeelle puhtaalta pöydältä.”**

Toropaisen mielestä Suomen työeläkejärjestelmä on erittäin hyvässä kunnossa muihin Euroopan maihin verrattuna. Nyt täytyykin pitää huoli siitä, että Suomi voi toteuttaa omaa järjestelmäänsä eikä työeläkkeistä tule Euroopan unionin yhteistä politiikkaa.

”Olen tällainen puiseva pälvikalju”, Toropainen luonnehtii itseään. Ainakaan huumorintajusta ei eläkeverkostoihin sujahtaminen jää kiinni.

Talousasioista entuudestaan paljon ymmärtävä toimitusjohtaja haluaa nostaa esille myös kassojen ja säätiöiden merkityksen sijoittajina Suomessa. Kassat ja säätiöt pystyvät sijoittamaan myös pienempiin kohteisiin, joihin työeläkeyhtiöt eivät taivu.

”Johtavana ajatuksena kaikilla toimijoilla tulee kuitenkin olla eläkevarojen tuoton turvaaminen. Ketään ei saa pakosti sitoa kotimaan sijoitusmarkkinoille.”

Muuttuuko viestintä?

”On hyvä, että työeläkejärjestelmästä puhutaan ja kirjoitetaan paljon. Se lisää ihmisten tietoisuutta työeläkkeistä. Muussa tapauksessa koko systeemi jää kansalaisille hämäräksi. Suuren yleisön silmissä työeläkesektoria valitettavasti pidetään pelkästään suuripalkkaisen, pienen piirin pelinä”, Toropainen näkee.

”Työeläkeote on ihmisille kaikkein konkreettisin muistutus työeläkejärjestelmästä. Siitä näkee selvästi, kuinka työeläkettä kertyy. Hyvä, että työeläkeote on saatavissa sähköisessä muodossa”, Toropainen kiittelee.

Toropaisen mukaan työeläketoimijat ovat toimittajien suuntaan aktiivisia. Tietoa tarjotaan säännöllisesti erilaisissa taustatapaamisissa, mikä on hyvä asia.

ESY:n ruorissa on nyt siis viestinnän ammattilainen. Muuttuuko viestintä jäsenkunnan suuntaan?

”ESY on pieni ja tiivis perheyhteisö. Viestintä on tähänkin saakka ollut nopeaa ja välitöntä, joten suuria muutostarpeita ei liene. Käsissäsi oleva uusi ja toivottavasti aikaisempaa helppolukuisempi jäsenlehti on yksi konkreettinen viestintäuudistus”, ESY-Tiedon päätoimittaja Toropainen vastaa.

”Enemmänkin uutta pystyn ehkä tuomaan media- ja sidosryhmäviestintään sekä lobbaamiseen. Viestintä on aina olennainen osa edunvalvontaa.”

Kaikkien jäsenkassojen ja -säätiöiden toimintaan Toropainen lupaa käydä tutustumassa mahdollisimman pian. Maakuntamatkoja onkin jo varattu kalenteriin.

Liikkuvaan junaan

”Sain uudelle työlleni hyvän alun, kun ehdimme olla edeltäjäni **Pasi Strömbergin** kanssa kuukauden ajan töissä samaan aikaan. Edelleen minulla on valtavan paljon opiskeltavaa ja monissa hankkeissa hyppään liikkuvaan junaan”, Toropainen kuvailee.

”Vaikka olenkin melko nopea omaksuja, joudun nyt miettimään tarkkaan, mihin asioihin minun kannattaa perehtyä syvällisesti ja mihin ei. Kaikissa asioissa ei kuitenkaan voi olla asiantuntija.”

Telan hallitukseen Toropainen suunnittelee siirtyvänsä vasta ensi keväänä.

”Esimerkiksi eläkesäätiö- ja vakuutuskassalain uudistaminen on siinä vaiheessa, että kokeneempien ja asiaan jo valmiiksi hyvin perehtyneiden edustajien on järkevää jatkaa keskeisillä luottamuspaikoilla”, Toropainen perustelee.

”Toivottavasti lakiesityksen pulmakohtiin löydetään Telassa yhteinen kanta jo työryhmävaiheessa. Silloin syntyisi kunnollinen ja aikaa kestävä lakiesitys, jonka läpimeno olisi varmempaa. Jos omaa asiaamme pitää lobata vielä eduskunnassa, niin toki sen osaan ja siinä kisassa pärjään, mutta toivon, ettei niin pitkälle tarvitse mennä”, 25 vuotta eduskunnas-

sa työskennellyt Toropainen heittää.

Yhtenäisen kassa- ja säätiökentän johtajana Toropainen haluaa muistuttaa, että kaikki edunvalvonnan onnistumiset ovat koko joukon yhteisiä saavutuksia. Toimitusjohtaja ei voi onnistua yksin. Sama pätee myös mahdollisiin epäonnistumisiin.

Perhe suurin voittaja

Työhuonettaan uusi toimitusjohtaja ei ollut vielä alkukesästä ehtinyt sisustaa itsensä näköiseksi.

”Olen luvannut päästää kaikki kolme lastani sisustamaan työhuonettani. Joitain heidän piirustuksiaan saan varmasti seinälle. Eläkerahoja ei tässäkään törsätä”, Toropainen naurahtaa.

Perhe on vuosikausia ilta- ja viikonlopputöitä tehneelle miehelle tärkeä.

”Työpaikan vaihdossa perhe on itseni lisäksi ehdoton voittaja. Toimittajana työpäivä päättyi varhaisimmillaankin päälähetyksen jälkeen ja olin kotona aikaisintaan ennen kahdeksaa. Isän rooli on minulle elämäni tärkein rooli”, Toropainen painottaa.

”Onneksi työelämä on muuttunut viimeisten vuosien aikana terveemmäksi. Enää ei etujärjestön edustajankaan odoteta tarjoavan pitkiä ja kosteita iltoja toimittajille ja sidosryhmien edustajille. Nyt voisin taas jatkaa golfharrastustakin, kun kaikki illat eivät mene töissä ja nuorin tytärkin on jo viisivuotias”, Toropainen suunnittelee.

”Onneksi työelämä on muuttunut **viimeisten vuosien aikana terveemmäksi.”**

Timo Toropainen

- Eläkesäätiöyhdistyksen toimitusjohtaja 1.5.2014 alkaen.
- 52 vuotta
- Asuu Helsingin Lauttasaaressa, syntynyt Oulussa.
- Ylioppilas, valtiotieteen ja viestinnän opintoja.

Aikaisemmat työt: taloustoimittaja ja politiikan toimittaja Helsingin Sanomissa, Nelosen uutisissa, MTV3:n uutisissa, Ilta-Sanomissa, Demarissa ja Suomenmaassa. Lisäksi lukuisia juonto- ja koulutuskeikkoja.

Perhe: Aviovaimo Saija Toropainen, 5- ja 7-vuotiaat tyttäret sekä 15-vuotias poika.

Harrastukset: Golf (hcp 19), HIFK:n kannattaminen, elokuvat ja musiikki.

Tunnetuin skuuppi: Ahtisaaren otsalaastari.

Mieluisimmat paikat: Helsingin Lauttasaari, Paraisten Knapelö ja New Yorkin Manhattan (kolme saarta).

ELÄKESÄÄTIÖYHDISTYKSEN hallitus 2014

PUHEENJOHTAJA
Toimitusjohtaja Harri Lemmetti
Yleisradion eläkesäätiö

VARAPUHEENJOHTAJA
Toimitusjohtaja Erkko Ryynänen
OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö

VARSINAISET JÄSENET
Johtaja Tiina Bäckman
Rautaruukki Oyj

Toimitusjohtaja Lars Hellberg
ABB Eläkesäätiö

Kauppaneuvos Heikki Halkilahti
Valio Oy

Toimitusjohtaja Hannu Hokka
Apteekkien Eläkekassa

Director, Financial Control
Kari Kantola
Orion Oyj

Henkilöstöjohtaja Juha Pentti
TeliaSonera AB

Kirkkoneuvos Leena Rantanen
Kirkon keskusrahasto

Toimitusjohtaja Petteri Santalo
VR-Eläkesäätiö

Toimitusjohtaja Pasi Strömberg
Eläkekassa Verso

SIHTEERI
Lakimies Ismo Heinström
Eläkesäätiöyhdistys

Hannu Hokka luotsaa Suomen vanhinta eläkelaitosta. Erityistä huomiota hän kiinnittää sijoitusten hyvään tuottoon.

Teksti ja kuvat MARKKU PULKKINEN

150-vuotias Apteekkien Eläkekassa **modernisoi sijoitustoimintaansa**

Suomen vanhin eläkelaitos, Apteekkien Eläkekassa, täytti toukokuussa 150 vuotta. Kassa oli 1940-luvulla lähellä konkurssia. Nyt sijoitustoiminta on modernia ja tuottavaa.

Apteekkien Eläkekassa (AEK) on yksityisapteekkien oma eläkevakuuttaja, jonka piiriin kuuluvat kaikki apteekeissa työskentelevät työntekijät työsuhteen pituudesta tai työalasta riippumatta. Kassa hoitaa myös apteekkareiden YEL-vakuutukset. Oma eläkekassa on ollut apteekeille taloudellisesti edullisin tapa hoitaa lakisääteiset eläkevakuutukset.

Vuoden 2013 lopussa AEK:ssa oli 7 504 vakuutettua, 619 kannattajaosakasta ja 4 759 eläkkeensaajaa. Kannattajaosakkaita ovat apteekkarit, Apteekkariliitto, Farmasialiitto ja eräät apteekkitoimintaan läheisesti liittyvät yritykset.

Vuosittaisia eläkkeitä kassa maksaa noin 78 miljoonaa euroa. Eläkekassan sijoitusomaisuus on noin 530 miljoonaa euroa.

Toimitusjohtaja, KTM **Hannu Hokka**, on luotsannut vakavaraista Apteekkien Eläkekassaa kolmisen vuotta. Hänellä on aikaisempaa työkokemusta sekä Alkon että VR:n eläkesäätiöstä. Yksi toimitusjohtajan tärkeimpiä tehtäviä on ollut modernin sijoitustoiminnan ankkuroiminen osaksi kassan normaalia toimintaa.

”Olen trimmannut sijoitustoimintaa aikaisempaa aktiivisemmaksi. Uudistimme kiinteistöstrategiamme

ja palkkasimme kiinteistöpäällikön. Otamme 2–3 kertaa vuodessa näkemystä sijoitusmarkkinoiden tilanteesta ja teemme tarpeellisia muutoksia", Hokka kertoo.

Apteekkien Eläkekassan vakavaraisuus on noin kymmenen prosenttiyksikköä parempi kuin työeläkeyhtiöillä keskimäärin.

Hyvä taloudellinen tilanne antoi mahdollisuuden myöntää työnantajajäsenille juhlavuonna 1,5 prosentin alennuksen TyEL- ja YEL-vakuutusmaksuista. Juhlavuoden bonus tuo työnantajille säästöä yli kolme miljoonaa euroa. Keskimääräinen vakuutusmaksun alennus on viime vuosina ollut hieman alle prosentti.

"Laki ei salli alennuksen myöntämistä työntekijöiden maksuosuudesta. Tässä voisikin olla lainsäädännön muuttamisen paikka. Se voisi olla yksi työkalu niille eläkelaitoksille, joilla on yllin kyllin vakavaraisuutta", Hokka ehdottaa.

Tyhy-toiminta tärkeää

Apteekkien Eläkekassa on yhdessä muiden apteekkialan toimijoiden kanssa järjestänyt vakuutetuilleen työhyvinvointitoimintaa jo 1990-luvulta asti. Laskuperustemuutos pari vuotta sitten antoi kassoillekin mahdollisuuden kohdentaa eläkevaroja tyhy-toimintaan. Eläkeyhtiöillä tämä oikeus on ollut jo pitkään. AEK käyttää työhyvinvointitoimintaan enintään 70 000 euroa vuodessa.

"Järjestimme viime vuonna yhdeksän tilaisuuden koulutuskierroksen, jossa kerroimme muun muassa varhaisen tuen mallista, työkyvyttömyyseläkeasioista ja muistakin työeläkeasioista. Tilaisuudet otettiin hyvin vastaan ja monet ajoivat työpäivän jälkeen pitkänkin matkan päästäkseen mukaan", Hokka iloitsee.

Keskimääräinen työeläkkeellesiirtymisikä on apteekkihenkilöstöllä 59,4 vuotta ja yrittäjillä 66,1 vuotta. 83 prosenttia henkilökunnasta tekee töitä vanhuuseläkkeelle asti. Työkyvyttömyyseläkettä haetaan siis melko harvoin. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien keski-ikä on 47,4 vuotta. Työkyvyttömyyseläkehakemuksista hylättiin viime vuonna 14 prosenttia.

"Apteekkien työntekijät pitävät itsestään hyvin huolta ja ovat sitoutuneita työhönsä. Työkyvyttömyyseläkkeen hakemisen kynnys on korkea", Hokka kiittelee.

Asema säilyy jatkossakin

"Olemme vakavaraisempi kuin yksikään eläkeyhtiö ja sijoitustoimintamme on tuottanut pitkällä aikavälillä paremmin kuin eläkeyhtiöillä keskimäärin. Koska hoidamme lakisääteistä eläketurvaa, siitä vuosittain maksettavalla hinnalla on työnantajille merkitystä", Hokka painottaa.

"Meille on tärkeää, että Suomessa säilyy monimuotoinen eläkejärjestelmä. Pieni eläkelaitos voi olla tehokas, kun sitä johdetaan oikealla reseptillä. Tuotot, vakavaraisuus ja vuosimaksutaso puhuvat puolestaan. Kassamme ottaa luottavaisena vastaan myös tulevat eläkeuudistukset", Hokka vakuuttaa.

Juhlavuoden bonus

tuo työnantajille säästöä yli 3 miljoonaa euroa.

AEK vuonna 2013

TyEL-vakuutettuja	7 500
YEL-vakuutettuja	670
Eläkkeensaajia	4 760
Toimihenkilöitä	17
Vakuutusmaksutulo	65,0 milj. e
Maksetut eläkkeet ja muut korvaukset	68,0 milj. e
Sijoitustoiminnan nettotuotto	44,3 milj. e (9,2 %)
Eläkevarat	523,8 milj. e
Eläkemaksutaso	22,3 %

SIJOITUSTEN JAKAUMA

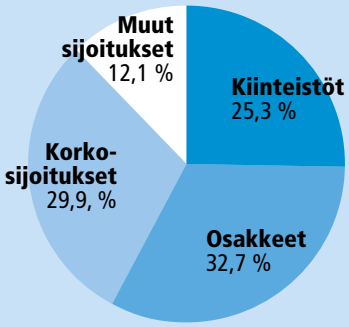

Pihtiputaan apteekkari Ratamo asiakkaidensa seurana apteekkinsa portailla 1920-luvulla. Syrjäseutujen apteekit sulautuivat ympäristönsä vaatimattomaan rakennuskantaan.

Tsaarinajasta finanssikriiseihin

Apteekkien Eläkekassa teetti juhlavuotensa kunniaksi tyylikkään, kovakantisen historiateoksen. *Menestysresepti eläketurvaan* -kirjan ovat kirjoittaneet filosofian maisteri **Kimmo Kontio** ja filosofian tohtori **Jouni Yrjänä**.

Kirjoittajien valinta on osunut oikeaan. Kontio on pitkän linjan työeläkeasiantuntija, joka työskentelee tiedottajana Eläketurvakeskuksessa. Yrjänä on puolestaan tietokirjailija, jolla on kokemusta monien historiateosten kirjoittamisesta.

Kirjan teksti on sujuvaa ja kirjasta saa nopeallakin lukemisella hyvän käsityksen apteekkiväen eläkekassan menestystarinasta ja muutamista kriisinpaikoista. Kirja on myös mielenkiintoisesti kuvitettu.

Apteekkien Eläkekassa on ensimmäinen valtakunnallinen, ammattikuntakohtainen eläkelaitos Suomessa ja ensimmäisiä maailmassa. Apteekkien Eläkekassan perustaminen lasketaan siitä, kun Suomen suuriruhtinaskunnan keisarillinen senaatti vahvisti Farmaseuttien eläkekassan säännöt 19.5.1864. Muita vastaavia eläkelaitoksia perustettiin vasta vuosia myöhemmin, kuten esimerkiksi Valtionrautateiden pensionilaitos 1881.

Hyviä etuja, huonoa matematiikkaa

Jo Apteekkien Eläkekassan alkuperäinen turva oli varsin kattava. Osakkaalla oli säädetyt maksut maksamalla oikeus korvaukseen työkyvyttömyyden kohdatessa tai saavutettuaan kassan säännöissä määrätyn iän. Tärkeä oli myös turva osakkaiden leskille ja alaikäisille lapsille. Kassa ei tavoitellut liikevoittoa toisin kuin vakuutusyhtiöt. Kaikilla osakkailla, mikä tarkoitti myös naisia, oli tasavertainen oikeus osallistua yhteisönsä päätöksentekoon.

Vakuutusmatemaattista ja sijoitusten suunnittelua ei juuri tehty, jolloin sitoumukset ylittivät varojen kertymän. Eläkekassan varat hupenivatkin ensimmäisen maailmansodan jälkeisessä inflaatiossa kymmenesosaan.

Vain harva 1800-luvulla perustettu eläkekassa sinnitteli enää 1930-luvun lopussa. Apteekkien Eläkekassan pelasti purkamiselta vuonna 1943 vain se, että riittävä määrä osakkaista luopui tulevista eläke-eduistaan, jotka tosin olivat kiinteän suuruisina jo menettäneet rahan arvon alenemisen takia merkityksensä.

Vaikeuksista voittoon

Sotien jälkeisessä työmarkkinoiden murroksessa Apteekkien Eläkekassa johdettiin taas kasvu-uralle. Työehtosopimuksilla 1950-luvun alussa sovittiin työnantajan ja työntekijöiden ansioihin suhteutetuista maksuosuuksista. Yhtä tärkeää eläketurvan kestävyyden kannalta oli suojata kassan kasvava varallisuus inflaatiolta kiinteistösijoituksilla vuodesta 1959 lähtien. Suuret työeläkelaitokset ryhtyivät sijoittamaan vuokraasuntoihin vasta 1970-luvun alussa valtion patistelemina.

Apteekkien Eläkekassasta kehkeytyi luontevasti alakohtainen työeläkelaitos TEL:n tultua voimaan 1962. Apteekkarit ja farmaseuttiset työntekijät ovat koko ajan olleet tasavertaisesti alkuperäisten keskinäisyyden periaatteiden mukaisesti vastuussa kassastaan. Tämä tasavertaisuus vahventui, kun kannattajaosakkaina toimivista apteekkareista tuli kassan YEL-vakuutettuja jäseniä vuonna 1970.

Vaikka turvan järjestäminen jonkun ryhmän jäsenten kesken on yksi varhaisimmista muodoista varautua sosiaalisiin riskeihin, keskinäisyyden idea ei ole vanhentunut. Tätä osoittaa työeläkeyhtiöiden muutos liki järjestäen keskinäisiksi 1990-luvulla. Apteekkien Eläkekassa on toiminut keskinäisesti koko toimintansa ajan ja on nyt vakavaraisempi kuin koskaan. (MP)

Kontio, Kimmo & Yrjänä, Jouni.
Menestysresepti eläketurvaan.
Apteekkien Eläkekassa 1864–2014.
199 sivua. Esa Print Oy, 2014.

Verson eläkkeelle jäänyt toimitusjohtaja Pentti Tervola ja tuore puheenjohtaja Annukka Kimmo näkevät metsäalan oman eläkekassan tulevaisuuden valoisana. Pieniä ja notkeita toimijoita tarvitaan.

Teksti ja kuva KIRSTI TONTTILA

Eläkekassa Verso 50 vuotta

Metsäalan eläkkeet yksissä käsissä

Eläkekassa Verso juhlii tänä vuonna pyöreitä vuosiaan. Verson edeltäjä, Eläkekassa Tapio, aloitti toimintansa vuonna 1964.

Verson osakastyönantajia ovat muun muassa Suomen metsäkeskus, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio, metsänhoitoyhdistykset, taimiyhtiöt ja jäseniä muutama vuosi sitten Versoon liittyneet yksityismetsätalouden yrittäjät ja metsurit.

Maanviljelysneuvos **Erkki Palojärvi** ja ylimetsänhoitaja **Pekka Vitikkala** ottivat asiakseen jäsenten hankkimisen uuteen eläkelaitokseen. Vuoden 1964 lopussa työnantajia oli saatu kassan siipien suojiin 414 ja TEL-vakuutettuja 1 531.

Kymmenen vuotta myöhemmin työnantajia oli 425 ja vakuutettuja 2 543. Vuonna 1975 eläkekassa muutti nykyisiin toimitiloihinsa Fredrikinkadulle.

Vuonna 1989 hyväksyttiin jäsenorganisaatioiden luottamushenkilöiden ottaminen mukaan kassan vakuutettujen piiriin. 1990-luvun lamassa vakuutettujen määrä väheni, mutta lamasta noustiin töitä tehden.

Eläkekassa Tapion täyttäessä 40 vuotta vuonna 2004 eläkekassan nimi muutettiin Yksityismetsätalouden eläkekassa Versoksi ja myöhemmin nimi lyhennettiin Eläkekassa Versoksi.

Verson jäsenmäärä kasvoi merkittävästi vuonna 2009, jolloin metsurit siirtyivät sen jäseniksi.

Tänä päivänä Versolla on työnantajia 139, vakuutettuja 4 300 ja eläkkeensaajia 2 000. Työnantajien väheneminen on johtunut pääasiassa sulautumisista.

Eläkekassa Tapion hallituksessa on

alusta alkaen ollut puolet työntekijöiden ja puolet työnantajien edustajia. Eläkekassan eduiksi on aina koettu edulliset työnantajamaksut ja yhtenäisen toimialan mukanaan metsäalan tuntemus.

Sijoitustoiminnassaan Eläkekassa Tapio merkitsi alkuun Maa- ja teollisuuskiinteistöpankin obligaatioita. 1970-luvulla sijoitukset kohdistuivat myös asuntoihin, liike- ja toimistotiloihin sekä metsätiloihin. Alkuvuosien sijoituksiin kuuluivat myös osuuden merkitsemiset valtion työllisyys- tai voimalaitoslainoista.

Nykyään Verson sijoitussalkku on hyvin hajautettu ja sisältää yritysten joukkovelkakirjalainoja, osakkeita ja kiinteistöjä noin 220 miljoonan euron arvosta.

”Jäsenistömme on **luonnonläheistä ja liikkuvaa."**

Yksilöllistä palvelua

Toukokuun alussa Verson uudeksi toimitusjohtajaksi siirtyi Eläkesäätiöyhdistyksen toimitusjohtaja **Pasi Strömberg** edellisen toimitusjohtajan **Pentti Tervolan** jäädessä eläkkeelle.

Eläkekassa Verson hallituksen puheenjohtaja **Annukka Kimmo** pitää Verson pienuutta ja vakuutettujen yhtenäistä toimialaa suurena etuna. Verson toimistossa työskentelee kymmenen henkilöä, joten palvelulla on kasvot.

Kimmo on toiminut Verson hallituksen puheenjohtajana hieman yli vuoden. Hän on itsekin metsänomistaja. Hallitukseen oli hänen mielestään helppo tulla. Henki on hyvä ja vuorovaikutus suoraa.

”Koen Verson kotoisaksi ja notkeaksi toiminnassaan. Asiakkaat tunnetaan ja heidät otetaan vastaan yksilöinä. Toiminta on joustavaa ja päätökset tehdään nopeasti. Verson henki on sitä, että asioita tehdään tosissaan, mutta ei totisina”, Kimmo linjaa.

Verson entinen toimitusjohtaja Pentti Tervola uskoo metsäalan oman eläkekassan olevan jatkossakin työnantajilleen paras vaihtoehto.

Alan vakuutettujen kenttä on ollut tähän asti hyvin miesvaltaista. Vakuutetut ovat maan keskiarvoa terveempiä ja työkyvyttömyysluvut ovat puolet pienempiä kuin muilla aloilla.

”Jäsenistömme on luonnonläheistä ja liikkuvaa. Useilla puolet työajasta kuluu toimistossa ja puolet maastotöissä. Tämä saattaa osaltaan vaikuttaa terveyteen ja pitkäikäisyyteen”, Tervola pohtii.

Hallitusten jäsenet **koulun penkillä**

KUVA: MARKKU AALTO

Hallitusten jäsenille suunnatuilla kevään kaksipäiväisillä koulutuspäivillä paneuduttiin laajasti eläkesäätiöiden ja -kassojen hallinnossa ja toiminnassa tarvittaviin tietoihin ja taitoihin. Päivien aikana käsiteltiin muun muassa työ- ja lisäeläkejärjestelmän etuuksia ja eläkkeiden määräytymisperusteita, eläketurvan rahastointia, eläkevastuun laskentaa, vakuutuslääkärin näkökulmaa eläkepäätöksiin sekä sijoitustoiminnan kate- ja vakavaraisuussääntelyä ja varojen sijoittamista.

Huhtikuiset koulutuspäivät järjestettiin Royal at Crowne Plaza -hotellissa Helsingissä ja ne keräsivät 40 osanottajaa. Samanlainen koulutus järjestetään jälleen ensi keväänä.

Tekstit ja kuvat MARKKU PULKKINEN

Kiinnostavat aiheet ja vilkas keskustelu pitivät lähes 200-henkisen yleisön valppaana Viru-hotellissa järjestetyssä seminaariosuudessa.

Kevätseminaari haastoi keskusteluun

ESY:n perinteinen, jo 40:nnen kerran järjestetty kevätseminaari pidettiin 21.–22.5.2014 Tallinnassa. Viru-hotellissa pidetty seminaariosuus haastoi niin alustajat kuin osallistujat keskusteluun suomalaisen eläkejärjestelmän nykytilasta ja sen tulevaisuudesta.

Seminaarialustajia kiiteltiin ja koko seminaariosuutta pidettiin erittäin ajankohtaisena ja kiinnostavana. Erityisesti hajautetun työeläkejärjestelmän asemaa käsitellyt paneelikeskustelu herätti seminaariväen.

Panelistit **Minna Helle** (STTK), **Elina Lepomäki** (Ajatuspaja Libera), **Olli Pusa** (Pusa Consulting Oy) ja **Antti Tanskanen** (EK) olivat lopulta hyvin yksimielisiä siitä, että nykyistä hajautettua työeläkejärjestelmää on syytä puolustaa ja myös uusien eläkelaitosten perustamisedellytyksiä on syytä tukea.

Muina aiheina käsiteltiin yritysjohtajan näkökulmaa omaan eläkekassaan (**Teija Sarajärvi**, OP-Pohjola-ryhmä), työeläkejärjestelmän asemaa ja sen ulkoisia haasteita (**Suvi-Anne Siimes**, TELA), yksityisen työeläkejärjestelmän vakavaraisuussääntelyn uudistamista (**Heli Backman**, STM) sekä hajautetun työeläkejärjestelmän etuja (**Erkko Ryynänen**, OP-Eläkekassa). Yliopistonlehtori **Ville-Pekka Sorsan** yleisöön menevä esitys työeläkejärjestelmän myyteistä päätti seminaariosuudet.

Verkostoitumisesta huolehdittiin vapaammissa merkeissä juhlaillallisella sekä vierailulla Tallinnan kasvitieteellisessä puutarhassa kuuluisan TV-tornin juurella. Upea kesäsää ja herkulliset tarjoilut puutarhassa kruunasivat hyvätunnelmaisen kevätseminaarin. Seminaariin osallistui 185 henkilöä.

Seuraavilla sivuilla on vedetty yhteen seminaarin keskeinen anti sanoin ja kuvin. Seuraava kevätseminaari järjestetään 20.–22.5.2015 Tukholman risteilyn merkeissä.

Erkko Ryynänen, OP-Eläkekassa ja -säätiö:

Eläkekassat ja -säätiöt tärkeitä rahoittajia Suomessa

Erkko Ryynänen korostaa eläkekassojen ja -säätiöiden merkitystä suomalaisten yritysten rahoittajina. Ne pystyvät rahoittamaan myös pienempiä kohteita, joihin isot eläkelaitokset eivät taivu.

Toimitusjohtaja Erkko Ryynänen nosti esityksessään esille hajautetun eläkejärjestelmän edut suomalaiselle yrityselämälle. Ryynäsen mielestä vain hajautettu järjestelmä mahdollistaa eläkevarojen järkevän sijoittamisen Suomeen.

”Pienet ja keskisuuret sijoittajat, kuten kassat ja säätiöt, kilpailevat suomalaisista sijoituskohteista ja luovat likviditeettiä myös pieniin yrityksiin. Isojen sijoittajien roolina on toimia enemmänkin suuryritysten ankkuriomistajina. Esimerkiksi Kevan sijoitusomaisuuden arvo on 38 miljardia euroa. Yksi prosentti siitä on 380 miljoonaa euroa. Sellaiselle sijoitukselle on vaikea löytää kohdetta Suomesta”, Ryynänen havainnollistaa.

”Eläkerahastot täydentävät joustavasti muiden sijoittajien jättämiä aukkoja esimerkiksi olemalla vähemmistöomistajina listaamattomissa yrityksissä. Eläkerahasto on yleensä pitkäaikainen omistaja, jolle riittää maltillinen tuotto, jos riskikin on alhainen. Suomi on edelleen pääomaköyhä maa, jossa kansalaisten säästöt on keskitetty pitkälti työeläkejärjestelmään Onkin tärkeää, että eläkevaroja pystytään sijoittamaan myös Suomeen”, Ryynänen perustelee.

Sopivien kohteiden löytäminen kotimaasta helpottaa Ryynäsen mukaan myös eläkesijoittajien elämää. Kotimaiset sijoituskohteet tunnetaan paremmin, jolloin myös sijoitusten kustannukset jäävät pienemmiksi. ”Kaukosijoituksissa” kustannukset saattavat nousta jopa viidennekseen tuotoista.

Tasapuolisuus tärkeää

Ryynänen näkee valitettavana, että eläkejärjestelmän hajautus on vähentynyt. Se heikentää yritysten mahdollisuutta kilpailuttaa esimerkiksi kiinteistösijoittajia.

Eläkekassoja ja -säätiöitä oli vielä vuosituhannen vaihteessa 45, nyt enää 18. Vuodesta 2003 lähtien kassojen ja säätiöiden varallisuutta on purettu yli viisi miljardia euroa, mikä on entisestään keskittänyt sijoitusmarkkinoita.

Ryynänen asettaa toiveita uudelle eläkesäätiö- ja vakuutuskassalaille, jonka valmistelutyöryhmässä hän itsekin on mukana.

”Odotan, että uusi laki tuo lopulta eläkekassat ja -säätiöt samalle viivalle työeläkeyhtiöiden kanssa. Tällä hetkellä uusien eläkesäätiöiden perustaminen on työnantajille taloudellisesti haitallista. Mitään erityistä etua emme yhtiöihin nähden halua, vaan saman kohtelun kuin muutkin toimijat. Eläkesäätiöt voisivat olla todellinen vastavoima keskittymiskehitykselle”, Eläkesäätiöyhdistyksen hallituksen varapuheenjohtajana toimiva Ryynänen painottaa.

Yritysjohtajat eivät tunne eläkevakuutusta

OP-Pohjolan henkilöstöjohtaja **Teija Sarajärvi** kannattaa yrityksen omaa eläkekassaa.

”Vasta OP-Pohjolaan tullessani perehdyin eläkekassan ja -säätiön toimintaan. Aikaisemmissa työpaikoissani eläkevakuutus hoidettiin työeläkeyhtiöissä. Useimmat yritys- ja henkilöstöjohtajat eivät ole perehtyneet kovinkaan hyvin eläkevakuutuksiin, koska lakisääteinen eläkejärjestelmä on kaikille sama ja ulkoistus normaali käytäntö”, Sarajärvi sanoo.

Sarajärvi on löytänyt parin vuoden OP-Pohjola-aikanaan jo monta etua omasta eläkekassasta.

”Oma eläkekassa helpottaa yrityksen työhyvinvointikokonaisuuden hallintaa. Työkyvyttömyyseläkkeiden syyt näkyvät heti ja asioita voidaan lähteä korjaamaan. Oma eläkekassa edistää myös laajan konsernin yhtenäisyyttä. Taloudelliset edut vakuutusmaksualennuksineen ja hallintokulusäästöineen ovat myös kiistattomat. Säästyy selvää rahaa”, Sarajärvi summaa.

OP-Eläkekassan antama TyEL-vakuutusmaksualennus on ollut viime vuosina noin 1,5 prosenttia. Pelkästään sitä kautta kassan jäsenet ovat säästäneet noin seitsemän miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi kassan hallinnointikulut ovat pienemmät kuin työeläkeyhtiöissä keskimäärin.

Sarajärven mielestä oma eläkekassa ei käytännössä juurikaan lisää sijoitusriskiä verrattuna vakuutusyhtiövaihtoehtoon.

OP-Pohjola-ryhmässä on Pohjola Terveyden kautta myös oma työterveyshuolto. Tätäkin kautta yrityksen työhyvinvointiasiat pysyvät paremmin johdon näpeissä. Henkilöstöjohtajana Sarajärvi kokee olevansa onnekas, sillä talon sisällä on sellaista osaamista, joka mahdollista työhyvinvoinnin johtamista kokonaisuutena.

OP-Pohjola-konserniin kuuluu 332 työnantajaa ja niissä on 11 500 vakuutettua. Eläkekassalla ja -säätiöllä on jo 64 vuoden historia. Sijoitusomaisuutta niillä on 1,6 miljardia euroa.

”OP-Pohjola-ryhmä päätyi kolmen vuoden takaisessa selvityksessään siihen, että eläkevakuuttaminen on edelleen järkevintä hoitaa omassa kassassa”, Teija Sarajärvi sanoo.

Vilkkaassa paneelikeskustelussa vilisi niin erilaisia mielipiteitä, että yleisö pysyi takuulla hereillä. Keskustelijoina olivat Minna Helle, Elina Lepomäki, Olli Pusa ja Antti Tanskanen.

Hajautettu malli sai hyväksynnän – läpinäkyvyyttä kaivataan

Kevätseminaarin paneelikeskusteluun oli löydetty erinomaiset asiantuntijat, joiden mielipiteet eläkejärjestelmästä erosivat paikoin kuin yö päivästä. Kaikki kuitenkin kannattivat hajautetun mallin jatkamista.

Dosentti **Olli Pusa** (Pusa Consulting Oy) kritisoi voimakkaimmin nykyisen järjestelmän toimivuutta ja erityisesti sen avoimuutta. Pusan mielestä työmarkkinakeskusjärjestöillä on liikaa valtaa eläkkeistä päätettäessä.

”Partit pönkittävät omaa olemassaoloaan pitämällä kiinni roolistaan eläkejärjestelmän päättäjinä. Niillä kun ei ole nykyisessä neuvottelujärjestelmässä enää muuta järkevää roolia”, Pusa päätteli.

Edunvalvontajohtaja **Minna Helle** (STTK) ja asiantuntija **Antti Tanskanen** (EK) pitivät puolestaan selvänä, että maksajilla on oikeus päättää eläkejärjestelmän sisällöstä.

Tutkimusjohtaja **Elina Lepomäki** (Ajatuspaja Libera) piti Pusan tavoin nykyisen järjestelmän suurimpana ongelmana päätöksenteon epädemokraattisuutta. Lepomäki muistutti, että eläkejärjestelmässä liikutellaan kansantalouden näkökulmasta valtavia varallisuuksia, jolloin päätöksenteko pitäisi olla demokraattista, avointa ja läpinäkyvää.

Kaikki panelistit pitivät hajautettua mallia oikeana ratkaisuna työeläkkeiden hoitoon. Pusa toi ainoana esille mallin huonojakin puolia.

”Suomessa ei oikeasti ole hajautettua mallia. Kolmella suurella yhtiöillä on liian suuri markkinaosuus. Työeläkeyhtiön valinnassa suuri rooli on valitettavasti sillä, saako yrityksen toimitusjohtaja paikan eläkeyhtiön hallituksessa. On hienoa olla kultapossukerhon jäsen”, Pusa latasi.

Helle myönsi, että kilpailu lisää työeläkkeiden hoitokuluja, mutta hajautettu järjestelmä on silti välttämätön sijoitusriskin hallinnan näkökulmasta.

Lepomäki korosti, että kassojen ja säätiöiden asema on nostettava kilpailussa tasa-arvoiseksi. Hän puolusti myös yksityisen eläkesäästämisen edellytysten parantamista.

Kaikki keskustelijat odottavat, että uusi eläkesäätiö- ja vakuutuskassalaki tuo parannusta kassojen ja säätiöiden asemaan.

”Työhyvinvoinnin ja työkyvyn edistäminen on meille erityisen tärkeä intressi ja kassojen kautta tätäkin asiaa pystyttäisiin viemään eteenpäin. Kassoilla on suora yhteys yrityksen toimintaan ja mahdollisiin työkyvyn ongelmakohtiin”, Helle korosti.

Yleisöpuheenvuorossa aktuaari **Kalervo Koistinen** Porastosta ehdotti työeläkejärjestelmää muutettavaksi siten, että vakuutusmaksualennus voitaisiin myöntää työnantajan lisäksi myös työntekijöille. Tanskanen vastusti ehdotusta. Pusa esitti, että mallia voitaisiin aluksi kokeilla kassoissa ja säätiöissä.

Paneelikeskustelua ohjaili sujuvasti ESY:n toimitusjohtaja **Timo Toropainen**. Hän päätti lakiuudistuskeskustelun toteamukseen, että kassat ja säätiöt eivät hae asemaansa uudella lailla revoluutiota, vaan pientä myönteistä evoluutiota.

Suvi-Anne Siimes toivoo meneillään olevilta eläkeneuvotteluilta riittävän kunnianhimoista neuvottelutulosta, jotta muutoksia ei tarvitsisi tehdä vähään aikaan.

Suvi-Anne Siimes, Tela:

Perusta kunnossa, kotiläksyjäkin on

Telan toimitusjohtaja **Suvi-Anne Siimes** on erityisen iloinen siitä, että eläkeala on päässyt parin viime vuoden aikana avoimuudessa eteenpäin.

”Kykymme kuunnella ja käydä dialogia on hyvällä alulla, vaikkei se vieläkään päätä huimaa. Nyt meitä haastetaan jo enemmän asioilla kuin toimintatavoilla”, Siimes kokee.

Työeläkejärjestelmän perustan Siimes näkee olevan varsin hyvässä kunnossa.

”Eläkettä kertyy kaikesta työstä ja jopa joistain palkattomista jaksoista. Nykyjärjestelmä sopii lisäksi hyvin yhteen työvoiman liikkuvuuden kanssa. Päätöksenteon konsensusta pidän järjestelmän kulmakivenä, en kirosanana.”

Hajautettua järjestelmää Siimes pitää toimivana. Yhtenä hajautuksen suurimmista hyödyistä hän pitää sitä, että ’eläkevarojen konfiskointi on kahden lukon takana’.

Perusasiat ovat siis kunnossa, mutta muutamia haasteitakin löytyy.

”Suurimmat haasteet ovat eliniän piteneminen sekä talouden, työllisyyden ja sijoitusympäristön muutokset. Haasteena voi nähdä myös sen, että yhteisen hunajapurkkimme ympärillä pyörii paljon kärpäsiä. Eläkevaroja haluttaisiin käyttää milloin mihinkin tarkoitukseen”, Siimes harmittelee.

Euroopan unionin suunnalta Siimes ei näe tulevan mitään todellista uhkaa kansalliselle eläkejärjestelmällemme. Hän kuitenkin toteaa, että joillain päättäjillä saattaa olla kiusaus käyttää EU-korttia sisäpoliittisten tavoitteiden ajamiseen. Esimerkiksi markkinaehtoisuutta halutaan edistää vetoamalla Euroopan komission kantoihin.

Siimeksellä on kolme toivomusta, jotta työeläkejärjestelmämme säilyisi toimivana.

”Työeläkkeiden kestävyyden ja riittävyyden on kuljettava käsi kädessä. Yhteensopivuus työvoiman liikkuvuuden kanssa on säilytettävä. Ja meidän kaikkien on oltava korva tarkkana ja etsittävä riittävässä etunojassa ratkaisuja mahdollisiin ongelmakohtiin”, Siimes korostaa.

Eläkeala
kaipaa uusia tarinoita

Yliopistonlehtori **Ville-Pekka Sorsa** herätti seminaariväen nauramaan omille metaforilleen.

Kadun miehet ja naiset kertovat eläkkeistäkin monia tarinoita, joista kehittyy ajan kuluessa myyttejä. Sorsan mielestä työeläkealan tehtävä on purkaa myyttejä oikeaksi tiedoksi, sillä useimmat myytit perustuvat vääriin tietoihin.

Sorsa ottaa esimerkeiksi muutamia tyypillisiä vääriä uskomuksia, jotka etenkin ennen vaaleja nousevat tai halutaan nostaa esille: työeläke on jatkettua palkkaa, ahne sukupolvi maksattaa eläkkeensä tulevilla sukupolvilla ja taitettu indeksi vie eläkeläisiltä rahat.

”Edellä mainitut myytit on onneksi helppoja purkaa”, Sorsa sanoo.

Hankalia myyttejä ovat sen sijaan esimerkiksi järjestelmän hajauttamista, sijoitustoimintaa ja järjestelmän kestävyyttä koskevat myytit. Nämä myytit ovat Sorsan mielestä niin vahvoja, että ne jopa hankaloittavat suomalaisen eläkejärjestelmän kehittämistä.

”Hajautusta perusteellaan muun muassa sijoitusten turvaamisella ja alemmilla liikekuluilla. Miksi kaikilla eläkesijoittajille on kuitenkin samanlainen sijoitusportfolio? Eikä kilpailu alenna hoitokuluja kuin joidenkin tutkijoiden malleissa”, Sorsa väittää.

Eniten huolissaan Sorsa on kuitenkin siitä myytistä, että eläkejärjestelmä istuu 160 miljardin arvoisen rahakasan päällä. Monilla ulkopuolisilla tahoilla on toiveita, että eläkevaroilla alettaisiin maksaa nykyistä suurempi osa eläkkeistä tai niitä sijoitettaisiin yhteiskunnallisiin tarkoituksiin.

”Tietenkään ei voi alkaa lapata rahastoista rahaa eläkkeiden maksuun, koska rahastot ovat vain yksi eläke-

Heli Backman osasi kertoa erittäin selkeästi, ilman monimutkaista vakuutusmatematiikkaa, uuden vakavaraisuussääntelyn perusteista.

Heli Backman, STM:
Uusi vakavaraisuuslaki tuo läpinäkyvyyttä

Sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosaston johtaja **Heli Backman** selvensi omassa puheenvuorossaan työeläkelaitosten vakavaraisuussääntelyn uudistamisen lähtökohtia ja valmistelun etenemistä.

Vakavaraisuussäännöksiä on täsmennetty useasti vuosien varrella. Muutoksia tehtiin myös työeläkeyhtiöiden toiveesta pikavauhtia vuoden 2008 finanssikriisin aikana. Uutta vakavaraisuuskehikkoa tehdään nyt huolella ja kaikkia toimijoita kuunnellen.

Ville-Pekka Sorsa puhui väkevästi ja samalla hauskasti monista myyteistä, joihin törmäämme työeläkealalla päivittäin. Hän kannustaa meitä kehittämään uusia tarinoita työeläkkeistä.

järjestelmän komponentti."

"Kaikkien eläkemyyttien äiti on tietenkin eläkepommi! Kolmekymppiset ovat yleisesti sitä mieltä, että he eivät saa koskaan eläkettä. Tätä myyttiä on hankala purkaa, sillä se elää todella vahvana", Sorsa näkee.

Sorsa vertaa työeläkeslangia myös urheilukieleen.

"Etenkin eläkerahojen sijoittajat ympäri maailman viljelevät ympärilleen urheilumetaforia ja maskuliinista uhoa. Sijoittajat ovat aina oikeassa, mutta jos menee pieleen, niin vastuu on aina jonkun muun", Sorsa kuvaa.

Sorsan mielestä monien myyttien syntysijat löytyvät työeläkesektorin sisältä.

"Työeläkejärjestelmässä on hyvin vahva sisäinen kulttuuri eivätkä ulkopuolisten mielipiteet yleensä kelpaa. Tästä hyvä esimerkkinä on 'Rukan lumet'. Vahvoja ja vuosikausia kehittyneitä myyttejä ei voida kumota murtamalla, vaan tilalle pitää luoda uusia myyttejä eli tarinoita", Sorsa kannustaa. Hän jättikin seminaarilaisten mietittäväksi, millaisia työeläkemyyttejä juuri nyt tarvittaisiin.

"Kaikkien eläkemyyttien äiti **on tietenkin eläkepommi!"**

"Finanssikriisi on yksi syy uusiin säännöksiin. Toinen syy on sijoitusinstrumenttien monimutkaistuminen. Jokaiselle sijoitusmuodolle on löydettävä oma riskiluokkansa. Eläkelaitosten luokittelukäytännöt ovat erilaisia, joten samanlainen sijoitus voi päätyä eri luokkiin. Tulokset eivät ole siten täysin yhteismitallisia. Uudistus tuokin laitosten vakavaraisuuden ja koko työeläkekentän sijoitusten jakautumisen läpinäkyvämmäksi", Backman perustelee.

Työeläkejärjestelmää varten säädetään edelleen oma, vakavaraisuuslaskentaa määrittävä laki. Laki eroaa vakuutusyhtiöiden Solvenssi II -sääntelystä muun muassa siten, että osakeriski huomioidaan tarkemmin ja korkoriski väljemmin eikä vastuuvelkaa määritellä markkina-arvoisesti.

Vakavaraisuuskehikosta pyritään Backmanin mukaan tekemään mahdollisimman käytännöllinen ja yksinkertainen. Jos sijoitustoiminta on selkeää ja yksinkertaista, kuten monissa säätiöissä ja kassoissa on, ei uusi vakavaraisuuslaki tee laskennasta erityisen monimutkaista.

Vakavaraisuusvaade nousee viidenneksellä

Uutta lakia on valmisteltu STM:n työryhmissä vuodesta 2012. Uuden luokittelun mukaisia vaikuttavuuslaskelmia on tehty eläkelaitoksissa jo neljä kierrosta. Työryhmät saivat työnsä päätökseen kuluvan vuoden kesäkuussa. Uuden lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2016 alussa.

"Soveltaminen alkaa todennäköisesti kuitenkin myöhemmin, jotta muutokseen ehditään sopeutua", Backman lupaa.

Uusien säännösten mukaan sijoituksista etsitään niihin kohdistuvat riskit, jotka jaetaan 18 riskiluokkaan. Uusina riskeinä mukaan otetaan valuutta-, korkomarginaali- ja vastapuoliriskit sekä sijoitusten velkavipu ja duraatio.

Yksittäisen osakesijoituksen tappio-olettamaa korotetaan, jos yhteen osakkeeseen on sijoitettu enemmän kuin neljä prosenttia koko osakesijoitusten määrästä.

Vastapuoliriskin huomioimisella rajoitetaan suuria sijoituksia yhteen yhteisöön tai kiinteistöön. Jos sijoitukset yhteen yhteisöön ylittävät viisi prosenttia tai yhteen kiinteistöön 5–10 prosenttia, korotetaan vakavaraisuusrajaa.

"Työeläkelaitosten vakavaraisuusvaade näyttäisi nousevan keskimäärin 20 prosentilla. Noususta 13 prosenttiyksikköä selittyy sijoitusten laskentatavan muutoksella. Koska vaade lasketaan koko omaisuudesta, lopullinen vakavaraisuusvaateen taso selviää, kun työ saadaan kesän kuluessa valmiiksi", Backman sanoo.

Avoin keskustelu kiinnosti

Kysymykset

1. Mitä teet työksesi?
2. Kuinka monta kertaa olet osallistunut kevätseminaariin?
3. Mikä oli seminaarin paras osuus?
4. Mitä aiheita toivoisit seuraavaan seminaariin?
5. Mikä on mieluisin kesäharrastuksesi?

Kevätseminaarin osanottajat hymyilivät kilpaa auringon kanssa Tallinnan kasvitieteellisessä puutarhassa ennen paluulaivan lähtöä. ESY-tieto kysyi kolmelta osallistujalta, mikä seminaarista jäi erityisesti mieleen.

Paula Pöntynen

1. Olen Yara Suomen Eläkesäätiön toimitusjohtaja toukokuun 2014 loppuun asti. Sitten jään itse eläkkeelle.

2. Yksitoista kertaa.

3. Mielestäni parasta oli todeta, että Eläkesäätiöyhdistyksen uuden toimitusjohtajan valinta on erittäin onnistunut. Timo Toropaisella on hyvä ja positiivinen ote. Ohjelmaan olisin toivonut osuutta lakisääteisen eläketurvan lisäksi lisäeläketurvasta. Kaksi kolmasosaa säätiöistä kuitenkin huolehtii nimenomaan lisäeläketurvasta.

4. -

5. Kirkkovenesoutu. Osallistun heinäkuussa 18:tta kertaa Sulkavan Soutuihin.

Petri Tofferi

1. Olen toiminut Soneran Eläkesäätiön sijoitusjohtajana 13 vuotta.

2. Reilut viisi kertaa olen ollut mukana.

3. Ohjelmassa oli paljon hyviä aiheita. Paneelikeskustelu oli oikein hyvä. Siinä esitettiin puolin ja toisin hyviä ja raikkaita kommentteja. Ja yhdessäolo on perinteisesti kevätseminaarin suola. Mielestäni on hyvä, että mukana on myös omaisuudenhoitajia. Heidän kanssaan voi käydä hyödyllistä ajatustenvaihtoa.

4. Eläkejärjestelmässä tapahtuu lähivuosina niin paljon muutoksia, että niissä riittää aiheita. Ainakin vakavaraisuussäännöksiä pitää käsitellä ensi vuonnakin.

5. Mökkeily Turun saaristossa.

Miia Lahti

1. Työskentelen tiedottajana Yleisradion viestinnässä. Aikaisemmin olen ollut toimittajana muun muassa Lahden Radiossa ja Uudenmaan Yle Uutisissa. Täällä olen mukana Yleisradion Eläkesäätiön hallituksen jäsenenä.

2. Osallistuin ensimmäistä kertaa.

3. Ville-Pekka Sorsan esitys työeläkejärjestelmän myyteistä oli tosi mielenkiintoinen. Kaikki muutkin puhujat olivat todella hyviä ja kuuntelin kaikkia mielenkiinnolla. Olen tyytyväinen, että tulin kevätseminaariin. Myös huhtikuussa järjestetty kahden päivän koulutus luottamushenkilöille oli todella hyvä kokonaisuus tuoreelle hallituksen jäsenelle. Näiden neljän koulutuspäivän aikana olen saanut hyvän kuvan kassojen ja säätiöiden tehtävistä.

4. Aion osallistua ensi keväänäkin seminaariin, mutta erityisiä aihetoiveita en osaa esittää. Ohjelma on silloin varmasti yhtä ajankohtainen kuin nytkin.

5. Rentoilu perheen kanssa.

MILIISIT RATSASIVAT kevätseminaarin osanottajajoukon Viru-hotellin Valuuttabaarissa ennen juhlapäivällistä. Suvi-Anne Siimes ja Pasi Strömberg joutuivat käsirautoihin kapitalistisesta toiminnasta. Hannu Hokka ja Harri Lemmetti puolestaan saivat ansiomitalistit ja poskisuudelmat kommunismin edistämisestä. Sirpa Moilanen Apteekkien Eläkekassasta joutui todistamaan miliiseille henkilöllisyytensä. Kalervo Koistinen Porastosta seuraa tilanteen kehittymistä.

Kevätseminaarissa verkostoiduttiin ja nautittiin auringosta

JUHLAILLALLISELLA Viru-hotellin Merineitsi-ravintolassa viihdyttiin hyvän seuran ja herkullisen ruoan parissa. Kuvassa kilistelevät Vesa Pohjolainen (vas.), Jukka Toropainen, Teijo Heikkilä, Leena Tuominen ja Raine Harju Sandvikin Eläkesäätiöstä sekä Tommi Rajala SEB:stä ja Lars Hellberg ABB Eläkesäätiöstä: Terviseks! Lavalla laulutaitojaan kävivät esittelemässä "Georg Ots" ja "Anita Hirvonen".

YLEISRADION ELÄKESÄÄTIÖN EDUSTAJAT jatkoivat seminaarin annin puintia ulkoilmaravintolassa. Kuvassa ovat Harri Lemmetti (selin), Raino Hurme, Miia Lahti, Senja Koskinen ja Pekka Arponeva.

ALUSTAJAT JA PANELISTIT saivat seminaariyleisöltä täyden huomion. Eturivissä paneelikeskustelua kuuntelevat Tiina Paavolainen-Hautala, (vas.), Petri Tofferi ja Johanna Louhevaara Soneran Eläkesäätiöstä.

LISÄÄ VALOKUVIA ON NÄHTÄVISSÄ
ESY:n nettisivujen jäsenosiossa:
www.elakesaatioyhdistys.fi/jasensivut.

Pilviä idässä. Juhana Brotherus kertoi sijoituspäivässä, että Venäjän sijoitusmarkkinat ovat edelleen varsin epävakaat.

Kevään sijoituspäivässä ravintola Savoyssa kuultiin uuden vakavaraisuusmekanismin vaikutuksista laitosten vakavaraisuuksiin ja pohdittiin miten muutoksiin tulisi varautua. Lisäksi kuultiin, miten stressitestaus toimii käytännössä. Seminaarissa saatiin myös katsaus osake- ja kiinteistösijoittamisen näkymiin.

Juhana Brotherus, Danske Bank:

Maailmantalous toipuu

Länsi kasvaa, Venäjällä koitti taantuma ja Suomi horjuu välissä. Näin tiivistää Danske Bankin ekonomisti Juhana Brotherus talousnäkymiä.

”Euroalueen bruttokansantuote kasvoi ensimmäisellä vuosivuosineljänneksellä 0,9 prosentilla vuoden takaisesta. Eurooppalaiset kuluttajat ovatkin jo optimistisia. Vuonna 2007 oli viimeksi näin valoisa tilanne kuluttajien keskuudessa. Myös Yhdysvalloissa kuluttajien usko tulevaisuuteen on selkeästi noussut”, Brotherus iloitsee.

”Myös maailman pörsseissä sijoittajat luottavat edelleen kasvuun. Alkuvuonna vedettiin hieman henkeä, mutta sen jälkeen osakemarkkinoiden kehitys on ollut hyvää.”

Korot pysyvät matalina

Inflaatio ja korot ovat euroalueella ennätyksellisen alhaiset ja ne myös pysyvät alhaalla. Euroalueen inflaatio oli toukokuussa vain 0,5 prosenttia.

EKP laski ohjauskorkonsa kesäkuussa 0,15 prosenttiin. Myös globaalisti pitkät korot pysyvät Brotheruksen mukaan edelleen matalina.

”Luottoehdot helpottuvat Euroopan maissa, sillä rahaa halutaan nyt liikkeelle. Yhdysvallat jo hieman normalisoi rahapolitiikkaansa”, Brotherus näkee.

Suomi ahtaalla

Suomen taloudella on Danske Bankin mukaan edessään kolmas peräkkäinen laskuvuosi.

”Suomen talouteen on osunut samaan aikaan kolme kovaa iskua: työikäisen väestön väheneminen, teollisuuden rakennemuutos ja idänkaupan sukeltaminen”, Brotherus tiivistää.

”Venäjän tilanteella on huomattava vaikutus Suomen talouteen. Tavaravienti Venäjälle on kääntynyt laskuun eikä ruplan kurssin syöksy tiedä hyvää.”

Jo aikaisempi Suomen ongelma oli kuluttajien ostovoiman heikkeneminen tänä ja ensi vuonna, koska ansiotason kehitys on hyvin maltillista.

”Positiivista on, että länsivienti on kääntynyt kasvuun ja teollisuuden uusien tilauksien piristyminen ennakoi nousua loppuvuodelle. Ilman uusia Ukrainan kaltaisia yllätyksiä pahin alkaa olla takanapäin. Kasvu pysyy kuitenkin vaisuna myös ensi vuonna heikon kulutuskysynnän, taantuvan Venäjän ja julkisen talouden kiristystoimien vuoksi”, Brotherus arvioi.

Lakimiehen palsta

LISÄELÄKKEITÄ KOSKEVA **IORP II -direktiivi valmisteilla**

Euroopan unionin komissio julkaisi ehdotuksensa IORP II -direktiiviksi 27.3.2014. Direktiiviehdotus voidaan nähdä kokonaisuuden osana finanssimarkkinoiden vakauttamiseksi. Lisäksi direktiiviehdotus pyrkii lisäämään jäsenvaltioiden rajat ylittävien eläkelaitosten määrää sekä korjaamaan joissain jäsenvaltioissa ilmenneitä puutteita vakuutetuille ja edunsaajille suunnatussa tiedottamisessa. Ehdotuksen mukaan direktiivin edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset olisi saatettava voimaan jäsenvaltioissa vuoden 2016 loppuun mennessä. Osan direktiivistä olisi tarkoitus tulla voimaan 1.1.2017 alkaen.

Direktiiviehdotukset jakautuvat hallintojärjestelmän kehittämiseen, jäsenille ja edunsaajille annettaviin tietoihin sekä valvontaan ja raportointiin. Hallintojärjestelmän kehittämisessä pääpaino on riskienhallinnassa toimintojen vakaudessa, tehokkuudessa ja luotettavuudessa. Mallina hallintojärjestelmän kehittämisessä on ollut vakuutusyhtiöille laadittu Solvenssi II -järjestelmä.

Merkittävin sijoitustoimintaan liittyvä ehdotus sallisi lisäeläketurvaa hoitavien eläkesäätiöiden ja -kassojen sijoittavan osakepohjaisiin instrumentteihin jopa 70 prosenttia varoistaan nykyisen 50 prosentin sijaan.

Vakuutettujen tietojensaannin parantamiseksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön työeläkeotetta muistuttava lisäeläkeote. Ongelmana kuitenkin on lisäeläkeotteen kehittäminen kuluttajansuojan lähtökohdista, joka soveltuu heikosti henkilövakuuttamista harjoittavien suomalaisten eläkelaitosten toimintaan. Annettavien tietojen tulisi aina olla vakuutetulle relevantteja ja tarpeettomien sekä turhien kustannusten aiheuttamista olisi voitava välttää. Suomen ongelmaksi näyttää muodostuvan kansallisesti omaleimainen järjestelmä, jonka tyyppistä ei ole käytössä muualla Euroopassa. Valtioneuvosto on pyrkinyt EU:n käsittelyssä tuomaan esiin erityisesti lisäeläkeotteeseen liittyviä huolenaiheita.

Finanssivalvonnan kannanotto sijoitusrahastojen käyttämisestä eläkevastuun katteena (lisäeläketurva)

Finanssivalvonta on 27.3.2014 antanut tärkeän kannanoton sijoitusrahastojen katekelpoisuudesta lisäeläketurvan katteena. Ongelma realisoitui vuoden 2014 alussa Finanssivalvonnan poistettua määräys- ja ohjekokoelmastaan tulkintoja, jotka eivät suoraan perustuneet lakiin. Ongelmat koskivat erityisesti yrityslainoihin sijoittavia sijoitusrahastoja.

Finanssivalvonnan uuden kannanoton mukaan sijoitusrahasto-osuudet voidaan käsitellä rahasto-osuuksien lopullisten sijoituskohteiden mukaan edellyttäen, että rahasto-osuudet pilkotaan sijoituskohteisiin luotettavasti ja säännöllisesti sekä käytetyt periaatteet dokumentoidaan. Eläkevastuun kattamista koskevat tiedot toimitetaan Finanssivalvonnalle rahasto-osuuksien lopullisten sijoituskohteiden mukaisesti Finanssivalvonnan tiedonkeruulomakkeilla.

Vakavaraisuussäännöstön uudistaminen (TyEL)

Vakavaraisuusuudistuksen neljäs vaikuttavuusarviolaskenta (QIS 4) on toteutettu ja vakavaraisuustyöryhmissä on valmistelu luonnoksia lakimuutoksiksi. Uudistuksen etenemisestä on kerrottu toisaalla tässä lehdessä, joten en tällä kertaa kirjoita tämän pidemmästi kyseisestä aiheesta.

ISMO HEINSTRÖM

Eläkesäätiöyhdistyksen
syksyn koulutustilaisuudet

Työeläkekuntoutusseminaari 1.10.2014

Työeläkekuntoutusseminaarissa käsitellään käytännönläheisesti eläkesäätiöiden ja eläkekassojen ammatillisten kuntoutustapahtumien hoitoon liittyviä vaiheita sekä rakennetaan toimintamalleja erilaisten kuntoutustilanteiden varalle.

Sijoitustoiminnan yhteistyöfoorumi 10.10.2014

Sijoitustoiminnan yhteistyöfoorumi tarjoaa eläkerahastojen sijoituspäätöksistä vastaaville vapaamuotoisen keskusteluympäristön. Tällä kertaa foorumin alustaa toimitusjohtaja **Hannu Hokka** Apteekkien Eläkekassasta.

Sijoitusseminaari 5.11.2014

Sijoitusseminaari tarjoaa tuoreimman näkemyksen eläkelaitosten sijoitusympäristöön sekä sijoitussuunnitelman päivittämisessä tarvittaviin asioihin. Myös työeläkejärjestelmän vakavaraisuussääntelyn uudistaminen on keskeisesti esillä syksyn sijoituspäivässä.

Eläkesäätiöiden ja -kassojen kirjanpito- ja tilinpäätöspäivä 27.11.2014

Tilaisuudessa käsitellään tilinpäätökseen liittyviä kysymyksiä TyEL- ja lisäeläkesäätiöiden ja eläke-kassojen näkökulmasta. Lisäksi luodaan katsaus ajankohtaisiin eläkesäätiö- ja eläkekassa-asioihin.

Eläkesäätiöiden ja -kassojen yhteyshenkilöille lähetetään koulutustilaisuuksista kutsu ja ohjelma sähköpostitse noin kaksi kuukautta ennen tilaisuutta.

Huolehdithan osaamisestasi
– tervetuloa koulutuksiin!

Lue uutiset tuoreena netistä

Lisää Eläkesäätiöyhdistyksen internetsivu suosikkeihisi. Etusivun uutisista näet alaa koskevat uutiset tuoreina.

www.elakesaatioyhdistys.fi